

# Verkaveling Statiestraat, Langemark- Poelkapelle

Archeologisch vooronderzoek t.b.v. de **Archeologienota ID19526**

Programma van maatregelen

*na bureauonderzoek – 2021G213*

## Colofon

*Titel:* Verkaveling Statiestraat, Langemark-Poelkapelle  
Archeologisch vooronderzoek t.b.v. de Archeologienota -Verslag van  
resultaten Bureauonderzoek (2021G213)

*Status:* definitief

*Datum:* 29 augustus 2021

*Auteur:* lic. D. Demey

*Kaartvervaardiging:* lic. D. Demey

*Projectcode OE:* 2021G213

*Oudland projectcode:* LAST-21

*Erkend archeoloog:* Dieter Demey (OE/ERK/Archeoloog/2017/00194)

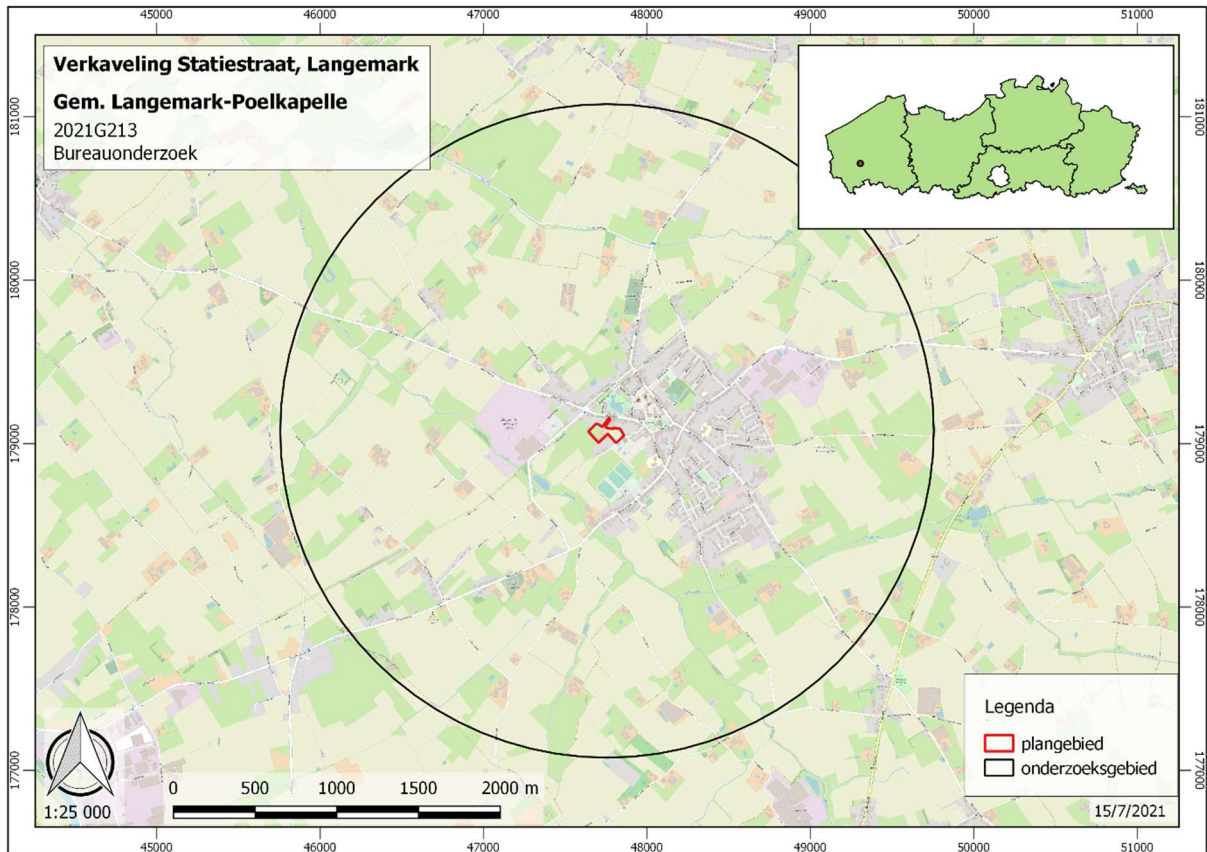
*Bewaarplaats documentatie:* Oudland BV

*Bevoegd gezag:* agentschap Onroerend Erfgoed

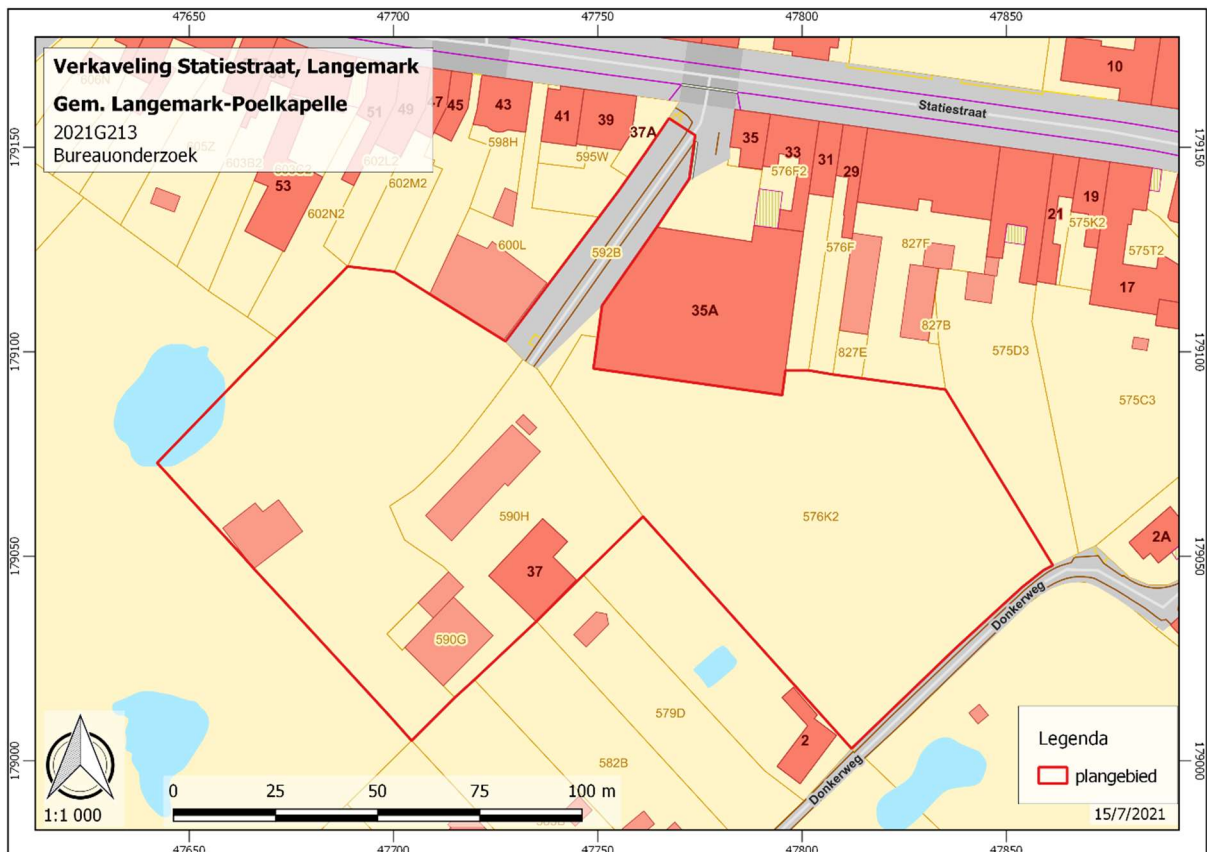
Oudland BV  
Fortbekeweg 11  
8000 Koolkerke  
telefoon: 0468/34 13 05  
E-mail: info@oudland.be

© Oudland BV, 2021

Oudland aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.



Figuur 1: locatie plangebied op topografische kaart (bron: openstreetmap.org)



Figuur 2: projectie plangebied op kadasterplan (bron: geopunt.be)

# 1 Administratieve gegevens

## 1.1 Administratieve gegevens

Archeologienota:	<b>ID 19526</b>	
Nota:	-	
Projectcode Agentschap OE:	<b>2021G213</b>	bureauonderzoek
Site code (intern gebruikt):	LAST-21	
Erkende archeoloog:	Dieter Demey (Oudland BV) OE/ERK/Archeoloog/2017/00194	
Locatie plangebied:	Provincie: West-Vlaanderen Gemeente: Langemark-Poelkapelle Deelgemeente: - Postcode: 8920 Adres: Statiestraat - Donkerweg Toponiem: Statiestraat Kadastraal: LANGEMARK-POELKAPELLE, 1e afd., Sectie H, nrs. 576K2, 590G, 590H, 592B en deel van 588K Bounding Box: ZW: X: 47642.1 Y: 179002.97 NO: X: 47862.4 Y: 179157.07	
Oppervlakte betrokken percelen:	44.753 m <sup>2</sup>	
Oppervlakte bodemingrepen:	14.635 m <sup>2</sup>	
Oppervlakte plangebied:	14.635 m <sup>2</sup>	
Oppervlakte onderzoeksgebied:	12.520 km <sup>2</sup>	bureauonderzoek
Termijn uitvoering onderzoek:	15 juli t.e.m. 29 augustus 2021	
Betrokken actoren:	Dieter Demey veldwerkleider, erkend archeoloog	
Wetenschappelijke advisering:	-	

## 2 Aanleiding en opzet

---

### 2.1 Aanleiding

Oudland BV heeft in juli en augustus 2021 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten behoeve van een geplande verkaveling ter hoogte van de Statiestraat te Langemark. De verkaveling voorziet in de realisatie minstens 25 bouwlotten voor ééngezinswoningen met bijhorende infrastructuur (wegen en riolering).

Het archeologisch vooronderzoek bestond uit een bureauonderzoek. Tijdens het bureauonderzoek is door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen en specialistische analyse van *trenchmaps* en contemporaine luchtfoto's uit de Eerste Wereldoorlog getracht om eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het plangebied te inventariseren, waarden en veiligstellen.

### 2.2 Opzet

Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen, beschrijft de aard van de maatregelen en de uitvoeringswijze ervan.

## 3 Gemotiveerd advies

---

### 3.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

**Met het bureauonderzoek is de inventarisatieopdracht van het archeologisch vooronderzoek maar gedeeltelijk gerealiseerd en is veiligstelling van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen het plangebied niet gegarandeerd.** Er is wel een archeologisch potentieel vastgesteld maar deze blijft gelimiteerd vanwege het ontbreken van een exhaustieve inventaris van archeologische vindplaatsen binnen het plangebied. Aldus is aanvullend archeologisch vooronderzoek noodzakelijk.

### 3.2 De afwezigheid van archeologische sites

Het uitgevoerde bureauonderzoek biedt geen zekerheid over de aan- of afwezigheid van archeologische sites binnen de grenzen van het plangebied. **Aanvullend archeologisch vooronderzoek is aangewezen.**

### 3.3 Impactbepaling

De impact van de geplande inrichting is pas te bepalen na opmaak van de exhaustieve vindplaatsinventaris en na verificatie van de vermoede aardkundige opbouw van het plangebied. **Aanvullend archeologisch vooronderzoek is aangewezen.**

### 3.4 Waardebepaling

Waardstelling is pas mogelijk na opmaak van een exhaustieve inventaris van archeologische vindplaatsen. **Aanvullend archeologisch vooronderzoek is aangewezen.**

### 3.5 Bepaling van maatregelen

Alsnog kunnen geen maatregelen vooropgesteld worden die bepalen hoe met eventuele waardevolle archeologische sites moet worden omgegaan binnen de grenzen van het plangebied in het kader van de geplande inrichting.

### 3.6 Aanvullend vooronderzoek in uitgesteld traject

Omdat een aanvullend archeologisch vooronderzoek voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden economisch onwenselijk wordt geacht door de bouwheer is geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij de archeologienota wordt aangeleverd op basis van het bureauonderzoek. Voorgesteld wordt om de uitvoering van het beargumenteerd aanvullend vooronderzoek als bindende bepaling te laten gelden bij de omgevingsvergunning.

## 4 Programma van maatregelen

---

### 4.1 Afbakening van zones

**Het programma van maatregelen heeft betrekking op het volledige plangebied zoals omschreven in de administratieve gegevens. Het beschreven archeologisch onderzoek kan pas uitgevoerd worden na de sloop van de aanwezige bebouwing. Deze sloopwerken mogen niet omvattender of dieper reiken dan de aanwezige vloerplaten, teneinde het bodemarchief niet verder te beschadigen.**

### 4.2 Algemene vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het aanvullend archeologisch vooronderzoek dient het inventariseren, waarden en veiligstellen van eventueel aanwezig waardevol archeologisch erfgoed binnen de grenzen van het plangebied. Het aanvullend archeologisch vooronderzoek beoogt hierbij steeds een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed. De opzet en onderzoeksopdracht van het archeologisch vooronderzoek is gespecificeerd in de archeologienota (Oudland-rapport 41).

Het aanvullend archeologisch vooronderzoek realiseert zijn doelstelling met het beantwoorden van de onderzoeksvragen:

- I. Hoe is de aardkundige opbouw van het plangebied, welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- II. Wat was het historisch landgebruik van het plangebied, wat is de invloed daarvan voor (eventueel) aanwezige archeologische resten en zijn er verstoorde zones aan te wijzen?
- III. Zijn er archeologische resten bekend of te verwachten binnen het plangebied en welke is hun aard, ouderdom, gaafheid en conserveringsgraad?
- IV. Wat is de invloed van de geplande werkzaamheden op (eventuele) archeologische resten en op welke manier kan hiermee bij de planuitvoering worden omgegaan?

### 4.3 Onderzoekstrategie en -methode

**Binnen het plangebied worden enkel nog zgn. sporensites verwacht. Voorgesteld wordt om deze te inventariseren middels een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek dient de observatie van alle vermoede archeologisch relevante niveaus.**

Voor het plangebied is uitsluitend een rurale historiek en slagveld historiek gedocumenteerd. Er zijn geen argumenten gevonden die aanleiding geven tot voortgezet gespecialiseerd archivalisch onderzoek. Geofysisch onderzoek wordt niet weerhouden omdat wordt aangenomen dat eventuele archeologische niveaus of spoorvullingen onvoldoende contrast bieden om interpreteerbare en nuttige meetresultaten op te leveren. Veldkartering is niet weerhouden omdat situering van eventuele artefactenconcentraties hier als weinig informatief wordt geacht.

#### 4.3.1 *Proefsleuvenonderzoek naar jongere sporensites*

Het proefsleuvenonderzoek realiseert zijn doelstelling met het beantwoorden van specifieke onderzoeksvragen:

- a) Welke bodemsporen zijn geobserveerd? Zijn er ruimtelijke variaties opgemerkt?
- b) Welke vondstencategorieën zijn opgemerkt? Zijn er ruimtelijke variaties aan te wijzen?
- c) Is er sprake van een archeologische vindplaats? En welke is desgevallend de aard en begrenzing van de vindplaats?
- d) Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?
- e) Op welke diepte zijn archeologisch relevante bodemsporen waargenomen? Is er sprake van meerdere sporenniveaus?

- f) Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- g) Wat is de bewaringstoestand van de vondsten?
- h) Geven geassocieerde vondsten aanwijzingen voor een datering of fasering van de vindplaats?
- i) Wat zijn de waargenomen aardkundige eenheden? En confronteert het proefsleuvenonderzoek met het bureauonderzoek?
- j) Hoe confronteert het proefsleuvenonderzoek met de resultaten van het bureauonderzoek?
- k) Wat betekenen eventuele vindplaatsen mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale ontwikkeling en geschiedenis?
- l) Is er sprake van waardevolle vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden? Is deze bedreiging te milderen?
- m) Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant? Verdienen bijzondere aspecten speciale aandacht?
- n) Welke natuurwetenschappelijke analyses zijn aangewezen voor de beantwoording van de onderzoeksvragen? Welk type analyses en hoeveel?

## 4.4 Onderzoekstechnieken

### 4.4.1 Proefsleuven

De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot grondvaste sporen onder de teelaarde is een proefsleuvenonderzoek over het gehele plangebied. De proefsleuven worden aangelegd in een regelmatig patroon met tussenafstand van maximaal 15 m. De sleuven worden ingeplant in functie van efficiënt grondverzet, volgens een grotendeels ZW-NO gerichte as (Figuur 3). Reden voor deze oriëntatie is de betrachting om de natuurlijke topografie, de vermoede site met walgracht en verwachte WO1 structuren haaks en maximaal informatief aan te snijden. Het plangebied is ca. 14.635 m<sup>2</sup> groot. De proefsleuven dienen 10% van de onderzoekbare oppervlakte te beslaan, d.i. ca. 1.463 m<sup>2</sup> met bijkomend ca. 2,5% aan kijkvensters of dwars/volgsleuven waar relevant, d.i. ca. 366 m<sup>2</sup>. De kijkvensters dienen voldoende groot te zijn om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen.

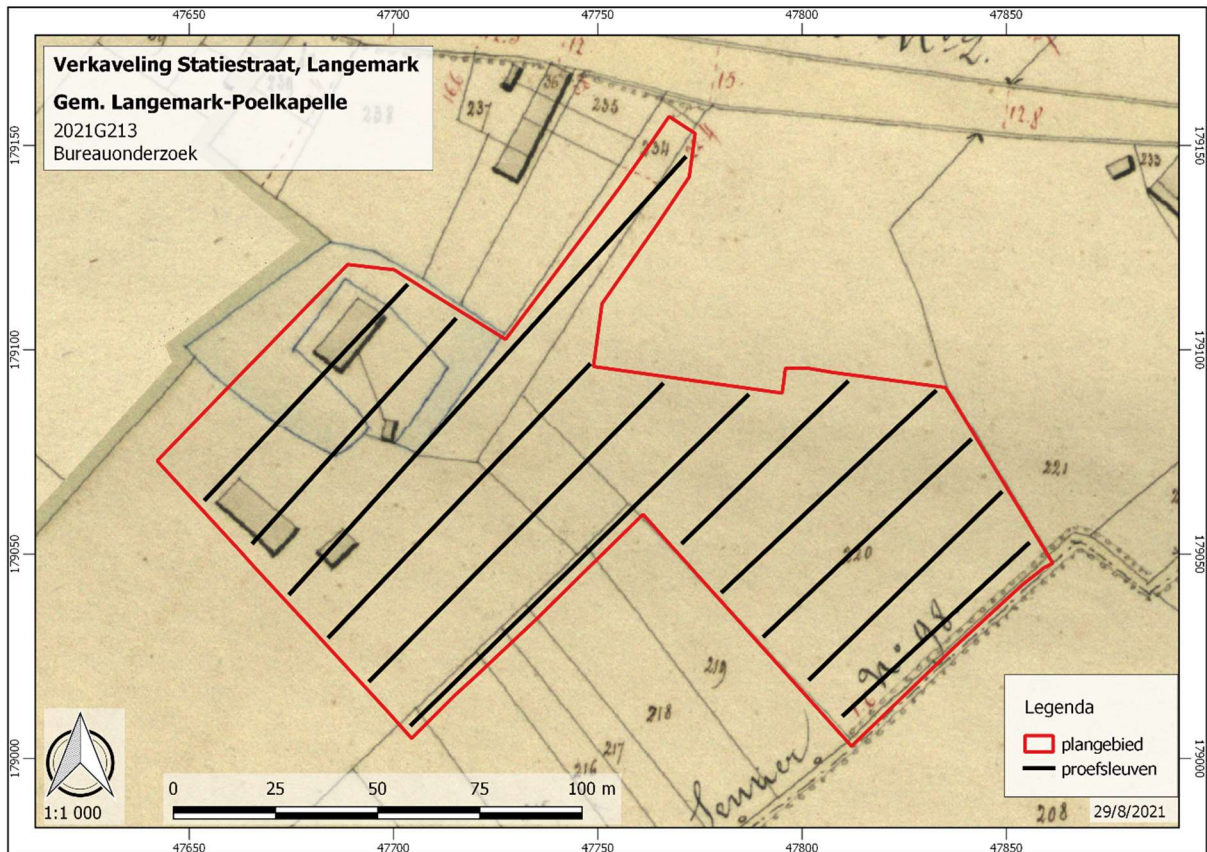
De proefsleuven worden aangelegd door een rupskraan met gladde bak, deze kraan dient over voldoende vermogen te beschikken om een vlotte werking te garanderen. De minimale breedte van de kraanbak bedraagt ca. 1.8 m. De proefsleuven worden laagsgewijs uitgegraven door de kraan, onder begeleiding van de veldwerkleider, tot op het archeologisch leesbaar niveau. Indien sprake is van meerdere sporenniveaus wordt pas gezakt naar het dieperliggende niveau indien het bovenliggende vrij is van sporen.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek moet eveneens aandacht uitgaan naar de bodemkundige situatie binnen het plangebied en de relatie met de aanwezige sporen. Hiervoor dienen profielkolommen aangelegd waar dit relevant is voor de landschappelijke vraagstelling. Deze bodemprofielen worden geïnterpreteerd door een assistent-aardkundige. Minimaal wordt één profielkolom per 2 sleuven aangelegd in een geschrinkt patroon. Ze worden tot minstens 40cm in het ongeroerd sediment uitgegraven. Het vooronderzoek met ingreep in de bodem, zijnde veldwerk, verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

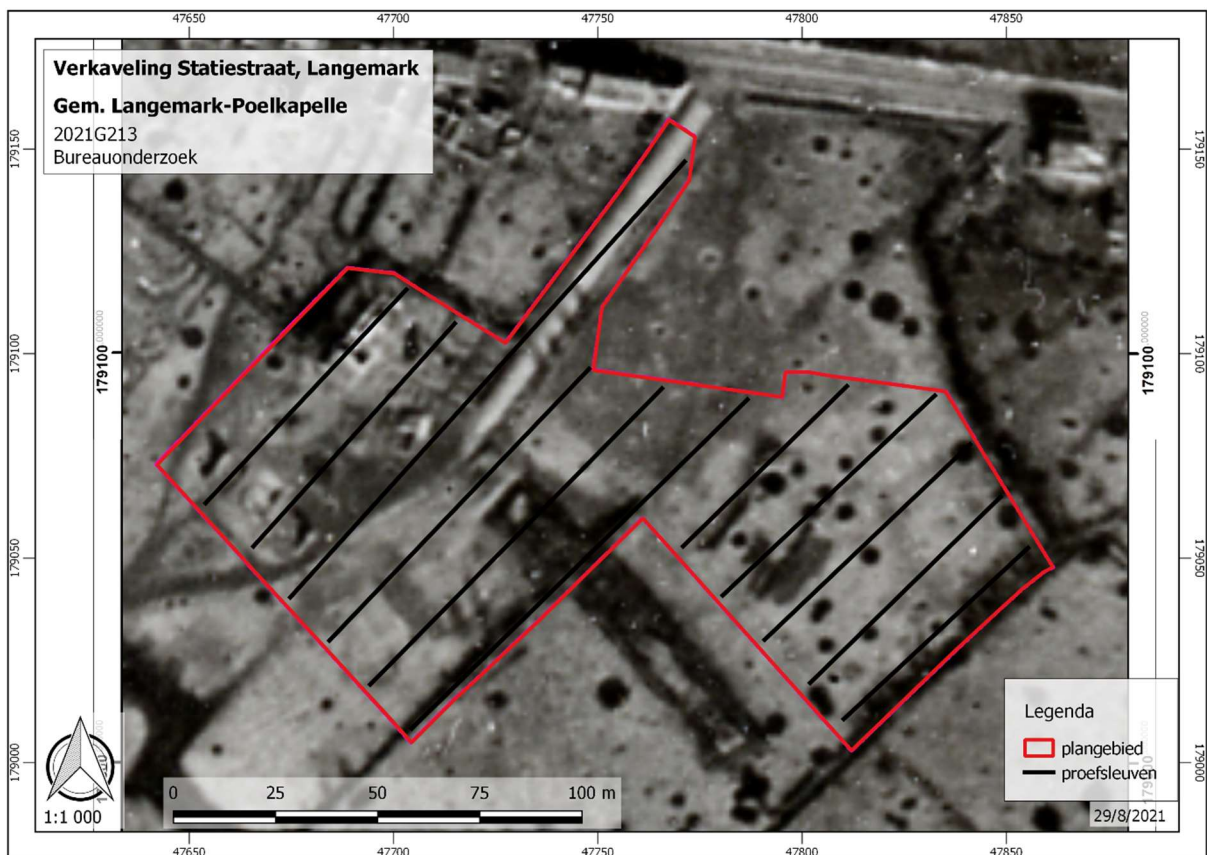
## 4.5 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Voor beschreven onderzoek worden geen situaties verwacht waarin afgeweken zal moeten worden van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.





Figuur 3: voorstel proefsleuvenonderzoek op de Atlas der Buurtwegen van na 1854 (bron: geopunt.be)



Figuur 4: voorstel proefsleuvenonderzoek op luchtfoto maart 1917 (bron: Stichelbaut 2021)

## 4.6 Competenties van uitvoerders

Het team bestaat minimaal uit:

- een veldwerkleider (onder begeleiding van een erkend archeoloog), deze veldwerkleider voldoet aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.
- een assistent-archeoloog voldoende aan de vereisten van de Code van Goede Praktijk.
- een assistent-aardkundige, deze aardkundige voert de bodemkundige waarnemingen tijdens het proefsleuvenonderzoek uit. Hij/zij rapporteert over de waarnemingen.

Er wordt op gewezen dat de kans op het aantreffen van zowel menselijke resten als niet ontplofte munitie binnen het plangebied hoog wordt geacht en dat het beschikbaar houden van een fysisch-antropoloog én een specialist voor de opsporing van munitieresten tot aanbeveling strekt.

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog. Conform de CGP artikel 9.3 ligt de beslissing tot natuurwetenschappelijke staalname bij de veldwerkleider. Dit in overleg met de aardkundige. In de raamprijs wordt bij voorkeur een stelpost voorzien die kan aangesproken worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek indien nodig. Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog.

## 4.7 Bewaring en deponering

Conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het archeologisch vooronderzoek conform de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Vóór de start van het onderzoek worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar, het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van het opgravingsarchief plaats. Indien een vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt, dient het opgravingsarchief integraal overgedragen te worden aan de uitvoerder van dit vervolgonderzoek.